

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye a következő témában: „Harmadik vélemény a gazdasági és szociális kohézióról – Új partnerség a kohézióért: konvergencia, versenyképesség és együttműködés”

(COM(2004) 107 végleges)

(2004/C 302/14)

2003. december 8-án az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 262. cikkelye alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő kérdésben: „Harmadik vélemény a gazdasági és szociális kohézióról – Új partnerség a kohézióért: konvergencia, versenyképesség és együttműködés”.

A „Gazdasági és Monetáris Unió, gazdasági és szociális kohézió” szekció, melynek az volt a feladata, hogy a Bizottság munkáját előkészítse ezzel a témával kapcsolatban, 2004. június 8-án fogadta el véleményét. (Előadó Barros VALE).

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2004. június 30-án és július 1-én tartott 410. plenáris ülésén 118 szavazattal és 5 tartózkodás mellett az alábbi véleményt fogadta el:

1. Bevezetés

1.1 A gazdasági és társadalmi kohézióról szóló harmadik jelentés, amely az „Új partnerség a kohézió érdekében – konvergencia, versenyképesség, együttműködés” címet viseli, nagy fontosságot tulajdonít az Európai Unióban (EU) megvalósuló kohéziós politikának, különösen a gazdasági, társadalmi és területi kérdésekben elért haladás, illetve a jövőbeli kilátások tekintetében.

1.2 A dokumentum négy fő részből áll, a jelentés elején tartalmaz egy vezetői összefoglalót, a következtetésben pedig a kohéziós politika reformjára vonatkozó javaslatot fogalmaz meg.

- 1. rész – A kohézió, a versenyképesség, a foglalkoztatás és a növekedés helyzete és várható alakulása;
- 2. rész – A tagállamok politikájának hatása a kohézióra;
- 3. rész – A közösségi politikák hatása: versenyképesség, foglalkoztatás és kohézió;
- 4. rész – A strukturális politikák hatása és hozzáadott értéke.

1.3 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság üdvözli az elmúlt néhány év alatt a szociális kohézió, mint az Európai Unió alapvető fontosságú politikája terén elért eredményeket, illetve a jelentésben kidolgozott javaslatokat, amelyek egybevágóan az EGSzB által az elmúlt évek során elfogadott számos dokumentumban meghatározott célokkal.

1.3.1 Ezért az EGSzB helyesli, hogy a Bizottság elutasított bizonyos lépéseket, amelyek a kohéziós politikák újbóli tagállami hatáskörbe utalását célozták.

1.4 Tekintettel a jelentésben érintett kérdéskör bonyolultságára és változatosságára, valamint arra a törekvésünkre, hogy jelen vélemény az egyes kérdéseket világosan mutassa be, ezt a dokumentumot az Európai Bizottság jelentésével azonos módon tagoltuk, végül pedig értékeljük az elért eredményeket, illetve elemeztük a jövőbeli kilátásokat.

2. 1. rész – A kohézió, a versenyképesség, a foglalkoztatás és a növekedés helyzete és várható alakulása

2.1 A jelentés különböző statisztikák segítségével, gazdasági, társadalmi és területi szempontok alapján mutatja be a kohézió helyzetét Európában, különös tekintettel a konvergenciára gyakorolt pozitív hatásaira.

2.2 A dokumentum 2001-es és 2002-es adatok felhasználásával nagyobb részletességgel elemzi a „kohéziós országokban” a valódi konvergencia irányába mutató előrelépést, valamint számos jövőbeli lehetőséget vázol fel. A dokumentum kitér a kibővült Európában várható kohéziós helyzetre is.

2.3 A jelentés e része kohéziós országoknak az utóbbi években tapasztalható GDP- és foglalkoztatás-szint-növekedését elemzi a többi EU tagállamhoz viszonyítva, valamint azt vizsgálja, hogy az elmúlt évtizedben hogyan változott a régiók közötti egyenlőtlenség az EU15 térségben (a keleti bővítés előtti 15 tagú EU tagállamaiban), különös figyelmet szentelve az 1. célkitűzés alá tartozó régióknak. Kitér továbbá az új tagállamokban nemrégiben bekövetkezett gazdasági változásokra, különösképpen az egyes országok gazdasági teljesítményének eltérésére, továbbá megállapítja, hogy ha ezekben az országokban az EU-átlaghoz közelítő jövedelmi szintet akarnak elérni, hosszú ideig fenn kell tartaniuk a magas növekedési rátájukat.

2.4 A jelentés a göteborgi célkitűzések szellemében hangsúlyt helyez Európa előregedő lakosságára, továbbá a versenyképességet, a növekedést és a foglalkoztatottságot meghatározó olyan tényezőkre, mint az innováció és a tudás, illetve a környezetvédelem.

2.5 Általános szempontok

2.5.1 Az elmúlt évtized során, különösen az 1990-es évek második felétől kezdődően a nemzeti és regionális kohézió jelentősen javult azáltal, hogy az EU-ban csökkentek az országok, illetve a régiók közötti egyenlőtlenségek. Mindazonáltal, a tagállamok közötti kohézió erősebb, mint a régiók közötti kohézió.

2.5.2 A Strukturális Alapok pozitív hatása és az elért eredmények ellenére a jólét és a gazdasági teljesítőképesség terén továbbra is rendkívül jelentős különbségek tapasztalhatók, ami egyes országok, illetve régiók esetében strukturális gyengeségre utal.

2.5.3 A kevésbé fejlett régiók versenyképességét illetően szintén számos probléma fennmaradt. Bizonyos európai régiók még mindig túl elszigeteltek, és hiányt szenvednek a képzett munkaerőben, a befektetésekben és az információs társadalomhoz történő hozzáférést elősegítő erőforrásokban.

2.5.4 Úgy tűnik, hogy a társadalmi kohézió és foglalkoztatás tekintetében kisebb mértékű volt az előrelépés:

2.5.4.1 nehézségek mutatkoznak a tartós munkanélküliség csökkentése terén;

2.5.4.2 az EU15 térségben a foglalkoztatás szintjében 2001-ben bekövetkezett szerény növekedés, illetve a csatlakozó országokban az elmúlt években bekövetkezett csökkenés hatására a regionális egyenlőtlenségek tovább növekedtek;

2.5.4.3 a természetes népszaporulat számos európai régióban visszaesett és a jövőben további csökkenés várható (a demográfiai előrejelzések a tagállamokban és a csatlakozó országokban – néhány kivételtől eltekintve – csökkenést vetítenek előre);

2.5.4.4 a foglalkoztatás szintjét erőteljesebben befolyásolja, hogy a munkaképes korúak száma valószínűleg hamarabb kezd majd csökkenni, mint az összlakosságé. Az előrejelzések fényében a EU15 térségben 2025-re az 50 éves és idősebb lakosság aránya a munkaképes korú lakosság 35 %-a lesz, szemben a 2000-ben mért 26 %-kal. Ezzel párhuzamosan folyamatosan emelkedik a 65 éves és idősebb lakosok száma is;

2.5.4.5 a rendelkezésre álló adatok azt mutatják, hogy növekszik az idős korú eltartottak aránya. Az EU15 térségben a 65 éves és idősebb munkavállalók a teljes munkaképes korú lakosság majdnem 25 %-át teszik ki – azaz minden négy 15 és 64 éves kor közötti állampolgárra jut egy nyugdíjkorhatárt elérő személy. 2025-re ez a mutató 36 %-ra emelkedik, azaz kevesebb mint három munkaképes korú személyre jut majd egy nyugdíjas korú. A csatlakozó országokban ez a mutató 20 % alatti értékről 30 % fölé emelkedik;

2.5.4.6 mindazonáltal, a jelentés kiemeli, hogy ezekből a statisztikákból nem derül ki, ténylegesen hány munkaképes korú személyre hárul majd a 65 éves és idősebb személyek eltartása. (2002-ben az EU15 térségben a munkaképes korú lakosoknak 64 %-a állt alkalmazásban, míg ez az arány a csatlakozó országok esetében mindössze 56 %, azonban mind az országok, mind pedig a régiók vonatkozásában jelentős eltérések tapasztalhatók.)

2.5.5 A jelentés figyelmeztet arra, hogy az új tagállamok 2004 májusában történt csatlakozását követően a jövedelmek és a foglalkoztatottság szintjében tapasztalható egyenlőtlenségek további növekedése várható országos és regionális szinten egyaránt. Ezeket az országokat ugyan gyors növekedési

ütem jellemezte, de esetükben még mindig alacsonyabb az egy főre jutó GDP mértéke, és sok esetben a foglalkoztatottság szintje is, mint az EU15 térség átlaga.

2.5.6 Tekintettel a kereskedelem és a befektetések területén fennálló kölcsönös függőség növekvő mértékére, az új tagállamok gazdasági növekedése az egész EU-ban magas növekedési szintet fog eredményezni. Ennek jótékony hatásai elsősorban Németországban és Olaszországban lesznek érezhetőek.

2.5.7 A bővítés után a tagállamokat három csoportba lehet sorolni a vásárlóerő-paritáson (VEP) mért egy főre jutó GDP tekintetében:

- az első csoportba a EU15 térségből 12-en tartoznak, ahol a VEP-n mért egy főre jutó GDP (legalább 10 százalékponttal) meghaladja az EU átlagát;

- a második csoportba hét ország tartozik, ideértve a fennmaradó három, EU15 térségbe tartozó tagállamot (Spanyolország, Portugália és Görögország), továbbá Ciprust, Szlovéniát, Máltát és Csehországot, ahol a VEP-n mért egy főre jutó GDP a 25 tagú EU átlagának 73 és 92 %-a közé esik;

- és végül, nyolc országból áll a harmadik csoport (beleértve Romániát és Bulgáriát), ahol az egy főre jutó GDP a közösi átlag 60 %-a alatt marad.

2.5.8 A területi kohézióról szóló fejezetben elismerést nyer az a tény, hogy a régiók közötti – határokon átívelő, tagállam-illetve régióközi szinten megvalósuló – együttműködés fontos szerepet játszott az EU-ban bekövetkezett kiegyensúlyozott fejlődés előmozdításában.

2.5.9 Ami a növekedést és a versenyképességet meghatározó tényezőket illeti, a jelentés kiemeli, hogy a regionális egyenlőtlenségek továbbra is fennállnak:

- az emberi erőforrások tekintetében a kevésbé sikeres régiókban magasabb a korai iskolaelhagyók száma, míg a kohéziós országokban (Írország kivételével) sokkal kevesebben vesznek részt továbbképzéseken, és a csatlakozó országokban is sok esetben lényegesen kevesebb a továbbképzéseken résztvevők száma;

- a jelentés számos statisztikai adatot tartalmaz, amelyek igazolják az EU15 térség államai között az innováció területén fennálló jelentős egyenlőtlenséget. A K+F kiadások mutatói bizonyítják az 1. célkitűzés alá tartozó régiók lemaradását (a vállalatok GDP százalékában kifejezett K+F kiadásai jelentősen elmaradnak az európai átlagtól, annak alig több mint ötödét teszik ki.)

2.5.9.1 A csatlakozó országokban GDP százalékában kifejezve sokkal kevesebbet költenek K+F-re a, mint a legtöbb jelenlegi tagállamban, de alig kevesebbet, mint az 1. célkitűzés alá tartozó régiókban.

2.5.9.2 A K+F kiadások – akárcsak az EU15 térségben – a csatlakozó országokban is főként a legfejlettebb régiókban összpontosulnak.

2.5.9.3 Az egyenlőtlenségek az információs és távközlési technológiához (ICT) történő régiós szintű hozzáférés területén is fennmaradtak.

2.5.10 A jelentés szerint megfelelő feltételeket kell teremteni a regionális fejlődés fenntartásához, valamint foglalkoztatás-ösztönző stratégiákat kell alkalmazni. Nemzeti szinten a stabilitást és növekedést elősegítő makrogazdasági környezetet kell teremteni, valamint vállalkozásbarát adózási és szabályozási rendszert kell kialakítani. Regionális szinten – elsősorban a jelenleg mindkét tényezőben jelentős hiányt szenvedő 1. célkitűzés alá tartozó régiókban és csatlakozó országokban – alapvető infrastruktúrára és képzett munkaerőre van szükség. Alapjában véve a jelentés azt emeli ki, hogy a régióknak olyan feltételeknek kell megfelelniük, amelyek közvetlenül kapcsolódnak a versenyképesség bizonyos nehezen meghatározható tényezőihez, mint például az innovációhoz, a K+F-hez és az ICT alkalmazásához, amelyek mind a lisszaboni stratégia által lefektetett célkitűzések elérését szolgálják.

2.5.11 A jelentés megemlíti, hogy göteborgi célkitűzések teljesítésének tekintetében a tagállamok és a régiók között jelentős különbségek tapasztalhatók a környezetvédelem területén.

2.6 Kohéziós országok

2.6.1 A kohéziós országok egy főre jutó GDP, foglalkoztatottság és termelékenység területén tapasztalható konvergenciájának részletes elemzése igazolja, hogy ezen országok lemaradása folyamatosan csökken, növekedésük az 1994–2001 közötti időszakban jóval az EU-átlag fölött volt. A jelentés kiemeli Írországot, amely kiemelkedő bizonyítéka a Strukturális Alapok pozitív hatásának azokban az esetekben, amikor azok növekedésorientált gazdaságpolitikával egészítik ki.

2.6.2 A jelentés rámutat arra, hogy az EU-ban a gazdasági növekedés a legutóbbi jelentős közzététele óta jelentősen visszaesett. Ez elkerülhetetlenül érintette a kohéziót nemcsak azáltal, hogy növekvő munkanélküliséghez vezetett, hanem azáltal is, hogy olyan környezetet teremtett, amely sem jövedelmi, sem foglalkoztatottsági szempontból nem támogatja a regionális egyenlőtlenségek további csökkenését.

2.6.3 Az EU gazdasági növekedésének lassulása majdnem mindegyik tagállamban érezte hatását. Úgy tűnik, hogy a visszaesés a kohéziós országok közül Portugáliát érintette a legérzékenyebben. A 2001-es adatok alapján, illetve amennyiben a 2004-es előrejelzések beigazolódnak, Portugália esetében akár meg is fordulhat a konvergencia eddigi trendje, és az ország eltávolodhat az uniós átlagtól.

2.6.4 2001-ig az EU legkevésbé fejlett régiói (amelyek a kohéziós politika fő célpontját jelentették) és a többi EU-régió

között a jövedelmi szintekben (egy főre jutó GDP) jelentkező különbség csökkent. Egyelőre azonban nem lehet véleményt mondani a 2001 óta eltelt időszakról, mivel ez az utolsó év, amelyről regionális adatok még rendelkezésre állnak.

2.7 Csatlakozó országok

2.7.1 A csatlakozó országokban az egy főre jutó GDP terén meglévő regionális egyenlőtlenségek jelentősen növekedtek. Csehországban és Szlovákiában a lakosságnak az ország legfejlettebb régióiban élő 20 százaléka körében kétszer akkora az egy főre jutó GDP, mint a legkevésbé fejlett régiókban élő 20 százalék esetében.

2.7.2 Ha ezekben az országokban az EU-átlaghoz közeli bevételi szintet akarnak elérni, hosszú ideig kell fenntartaniuk a magas növekedési rátájukat. Ezeknek az országoknak a növekedése a munkanélküliség csökkentése és a társadalmi kohézió megerősítése révén az EU egészének a növekedését fokozza.

2.7.3 2001 óta a csatlakozó országok gazdasági fejlődésének üteme – részben az EU mint a legfontosabb exportpiac növekedésének visszaesése miatt – lelassult. Ez a foglalkoztatottsági szint visszaesését eredményezte.

2.7.4 2002-ben a tíz csatlakozó ország átlagos foglalkoztatottsági szintje 56 %-os volt, sokkal alacsonyabb, mint az EU15 térség tagállamainak 64 %-os átlaga. A foglalkoztatottság szintje Ciprus kivételével az összes csatlakozó országban elmaradt a lisszaboni stratégiában Európa számára célként megjelölt szinttől (2005-ben 67 % és 2010-ben 70 %).

2.8 Bővítés

2.8.1 A bővítés fokozza a legfejlettebb és legkevésbé fejlett tagállamok közötti különbségeket. Bár az új tagállamok az utóbbi időben gyorsabban növekedtek, mint az EU15 térség, az egy főre jutó GDP tekintetében számottevő a különbség. 2002-ben mindössze Málta, Ciprus, Csehország és Szlovénia haladta meg az EU15 térség vásárlóerő-paritáson számolt egy főre jutó GDP-jének 60 %-át. Lengyelország, Észtország és Litvánia annak 40 %-a körül állt, míg Bulgária és Románia az átlag 25 %-át érte el.

2.8.2 A bővítés még nagyobb hatással lesz a régiók közötti egyenlőtlenségre, mint az országok közöttire. Az utolsó (2001-es) becslések szerint körülbelül 73 millió ember (az EU15 térség lakosságának mintegy 19 %-a) olyan régióban él, ahol az egy főre jutó GDP nem éri el az EU-átlag 75 %-át. A bővítés következtében létrejövő EU25 térségben az ilyen régiókban élő lakosok száma majdnem 123 millióra emelkedik. Ha Bulgáriával és Romániával is számolunk, ez a szám 153 millióra nő, azaz jelenlegi értékének több mint a kétszerese lesz.

2.8.3 A bővítés statisztikai hatása következtében csökkeni fog az átlagos egy főre jutó GDP nagysága. Amennyiben az 1. célkitűzés alá tartozó régiók besorolási kritériuma nem változik, néhány régió már nem élvezhetné ezt a státuszt annak ellenére, hogy azokban az egy főre jutó GDP nagysága nem változott. Ez több régiót érint például Németországban, Spanyolországban, Görögországban, Olaszországban és Portugáliában.

3. 2. rész – A tagállamok politikájának hatása a kohézióra

3.1 A jelentés 2. része azt vizsgálja, mennyire egészítik ki az egyes nemzeti politikák az EU kohéziós politikáját abban az értelemben, hogy a jövedelmek és az esélyegyenlőség régiók közt történő igazságosabb elosztásán túlmenően mindkettőnek célja egy kiegyensúlyozottabb területi fejlődés elősegítése országos szinten, illetve az egész EU szintjén egyaránt.

3.1.1 A Bizottság rámutat arra, hogy a közkiadások csökkentésére irányuló megszorító intézkedések a költségvetési programok minőségi javulását ösztönzik annak ellenére is, hogy lehetetlen megállapítani, ez mennyiben eredményezi hatékonyabb regionális kohéziós politikák megvalósítását.

3.1.2 Bár a közkiadások statisztikai számos tagállam esetében hiányosak, mégis tisztán látszik, hogy az uniós tagállamok közkiadásainak jelentős része, különösen a szociális biztonság területén az Európai Szociális Modellhez kötődik és akarva-akaratlanul jelentősen hozzájárul a jövedelmek és esélyegyenlőség területén fennálló különbségek csökkentéséhez.

3.1.3 Ami a közkiadások szerkezeti változását illeti, az öregedő népesség és a nyugdíjasok növekvő száma ellenére, a jóléti kiadások 1995 és 2002 között az EU egész területén a GDP százalékában kifejezve csökkenő arányt képviseltek, kivéve néhány országot, például Németországot, Görögországot, Portugáliát, illetve – kisebb mértékben – Olaszországot.

3.1.4 A jelentés vidékfejlesztési politikájáról szóló fejezete rámutat arra, hogy az egyes tagállamok eltérő módon közelítik meg a vidékfejlesztés kérdését, amely részben intézményi tényezőkre (alapvetően a gazdaságfejlesztési politika decentralizáltságának mértékére) részben pedig a gazdasági fejlődést előmozdító tényezők eltérő megítélésére vezethető vissza.

3.1.5 Mivel a közvetlen külföldi tőkebefektetés (KKTB) munkahelyeket teremt, valamint technológiát és szakértelmet közvetít, a KKTB ösztönzése a vidékfejlesztési stratégia fontos részét képezi. Valójában, a régiós támogatások kiemelt célja pontosan a régiók vonzóvá tétele a külföldi befektetők számára.

3.1.6 Bár az adatok hiányosak, mégis azt sugallják, hogy a gazdaságilag fejlettebb régiókban aránytalanul magas befektetési tőkebeáramlás következik be mind országon belül, mind az EU mint egységes egész területén.

3.1.7 Ez a tény különleges kihívás elé állítja a kohéziós és a csatlakozó országok kormányait is, mert egymásnak ellentmond az az igény, hogy a kevésbé fejlett régiókba kell csábítani a tőkét és a tény, hogy a befektetések általában a legdinamikusabb régiókba hajlamosak települni.

4. 3. rész – A közösségi politikák hatása: versenyképesség, foglalkoztatottság és kohézió

4.1 A második kohéziós jelentés vázolta a közösségi politikák szerepét a kohézió megteremtésében. A harmadik jelentés ezen része ismerteti a legfontosabb változásokat, amelyek 2001 óta a lisszaboni és göteborgi célkitűzések fényében következtek be.

4.1.1 A lisszaboni stratégia jegyében útjára bocsátott számos kezdeményezés sikere jelzi az elért haladást, elsősorban az új technológiák alkalmazása területén (pl. on-line iskolák, on-line kormányzati szolgáltatások létrehozása az összes csatlakozó országban, amelyek közül néhány, bizonyos tekintetben, előrehaladottabb, mint egyes jelenlegi tagállamok.)

4.1.2 A tagállamok közötti különbségek ellenére a jelentés kiemeli az Európai Foglalkoztatási Stratégia munkaerőpiacra gyakorolt pozitív hatását (csökkentette a munkanélküliségi rátát az EU-ban és növelte a munkaképes korú lakosság részvételi arányát a munkavállalók között).

4.1.3 Ami az egyéb közösségi politikák szerepét illeti a gazdasági és társadalmi kohézió erősítése terén, különösen a szállítási, a távközlési, az energetikai, a mezőgazdasági és halászati, valamint a környezetvédelmi politikák esetében, a jelentés kiemeli az Európán átívelő szállítási, hírközlési és energiahálózatok fejlődését. Ezek hozzáférhetősége különösen 1991 után javult, és még jelentősebb javulás várható az elkövetkező években, elsősorban a csatlakozó országokban.

4.1.4 Mivel a Kiotói Jegyzőkönyvvel összhangban az energiapolitika egyik prioritása a fenntartható fejlődés, a jelentés kiemeli az új energiaforrások szerepét a távoli régiók energiaforrásainak diverzifikálásában és az életminőség javulásában. A környezetvédelmi beruházások jelentős pozitív hatást gyakorolhatnak a munkahelyteremtésre.

4.1.5 A jelentés elismeri, hogy az állami támogatások kiegészítik a kohéziós politikát és rámutat arra, hogy a lisszaboni és a göteborgi célkitűzések teljesítése érdekében szükséges az állami támogatások szigorú ellenőrzése. Felkéri a tagállamokat, hogy a segítyeket horizontális területekre irányítsák át.

4.2 Végezetül, a jelentés kitér a biztonságos környezet szükségességére, amelyben a jogállamiságot, mint a fenntartható gazdasági fejlődés létfontosságú előfeltételét, tiszteletben tartják.

5. 4. rész – A strukturális politikák hatása és hozzáadott értéke

5.1 A jelentésnek ez a része az 1994–1999 közötti időszak kohéziós politikai beavatkozásainak eredményeit, valamint a 2000–2006 közötti programozási időszak megvalósult programjainak előzetes eredményeit mutatja be. Elemzi a kohéziós politika számos kérdését, mint például a strukturális politikák hozzájárulását a fenntartható fejlődéshez a lemaradt régiókban, ezen politikák hatását az 1. célkitűzés alá tartozó régiókon kívül, az Európai Szociális Alap (ESZA) különleges szerepét az oktatás, foglalkoztatás és szakképzés terén, a strukturális politikák szerepét az együttműködés elősegítésében, valamint az új tagállamoknak csatlakozás előtti támogatásához nyújtott hozzájárulást.

5.2 Különösen az alábbi eredményeket szeretnének kiemelni:

5.2.1 Az 1989–1993 közötti és az 1994–1999 közötti időszakban majdnem minden, 1. célkitűzés alapján támogatásra jogosult országban jelentősen növekedtek a közberuházások.

5.2.2 A Strukturális Alapok Európán átívelő szállítási hálózatok fejlesztéséhez nyújtottak támogatást, ezáltal növelték az érintett régiók vonzerejét, és fokozták a gazdasági tevékenységet.

5.2.3 A tanulmány kimondja, hogy az infrastruktúrába és gépekbe történő befektetés önmagában még nem elég egy tudásalapú gazdaság kialakításához. Ezért az elmúlt évtizedben a strukturális politikák a K+F kapacitások növelését is megcélozták, elsősorban az 1. célkitűzés alá tartozó régiókban.

5.2.4 A strukturális beavatkozás a környezetvédelem terén is pozitív hatással járt.

5.2.5 Újjonnan elkészült empirikus felmérések elemezték a régiók közötti tényleges konvergenciát, és kimutatták, hogy pozitív korreláció áll fenn a strukturális támogatások mértéke és a reálértéken mért GDP-növekedés között.

5.2.6 Az 1994–1999 közötti időszak strukturális politikái makrogazdasági hatásainak szimulálásakor arra a becslésre jutottak, hogy 1999-ben a strukturális beavatkozások eredményeképpen a reál értéken mért GDP Görögországban 2,2 %-kal, Spanyolországban 1,4 %-kal, Írországon 2,8 %-kal és Portugáliában 4,7 %-kal volt magasabb. Ezek az eltérések a fenti gazdaságok nyitottsági fokára utalnak, az utolsó kettő lévén a legnyitottabb.

5.2.7 A strukturális beavatkozások, elsősorban az infrastruktúra és humántőke területén jelentős beruházás-növekedéssel járnak együtt, amely becslések szerint 1999-ben Portugáliában 24 %-kal és Görögországban 18 %-kal volt magasabb.

5.2.8 A gyakorlat bebizonyította, hogy bizonyos esetekben a Strukturális Alapok az ország egészének konvergenciáját támogatták (Írországon), máskor pedig a gazdasági tevékenységek országon belüli egyenlőtlenségeit igyekeztek ellensúlyozni. (Spanyolországban). A gyakorlat arra is rámutat, hogy a regionális illetve országos konvergencia egymás ellenében megvalósuló eredményei elsősorban a gazdasági tevékenység és a települések adott országban belüli térbeli eloszlásától függnek.

5.2.9 A Strukturális Alapok támogatták a mélyebb gazdasági integrációt. Az európai gazdaságok a növekvő egymás közötti kereskedelem és befektetések áramlásának tanúsága szerint integráltabbá váltak. A kohéziós országok és az EU fennmaradó része közötti kereskedelem az elmúlt évtizedben több mint kétszeresére nőtt. Ez a helyzet azt is bizonyítja, hogy a többi EU-ország is haszonélvezője volt a kevésbé fejlett régióknak nyújtott strukturális támogatásoknak. Becslések szerint a 2002–2006 közötti időszakban az ilyen jellegű kiadásoknak majdnem a negyede (24,1 %) visszatért Európába a kohéziós országokba történő, elsősorban gépek és berendezések formájában jelentkező export által. Ez az arány különösen magas Görögország és Portugália esetében (a strukturális támogatások 42,3 %-a, illetve 35,2 %-a)

5.2.10 A Strukturális Alapok beavatkozásai mellett, hogy támogatják az 1. célkitűzés alá tartozó régiókat, egyéb, strukturális problémákkal küszködő EU-régiókban is elősegítik a gazdaság fejlődését (például az ipari visszaesés által sújtott régiókban vagy a falusi vidékeken). A jelentés bemutatja az 1994–1999 közötti időszak beavatkozásainak főbb hatásairól újonnan készült esettanulmányok következtetéseit. A közösségi támogatás hagyományos iparágak újjászervezésében, a gazdasági tevékenység diverzifikálásában és a munkahelyteremtésben nyújtott segítséget ebben az időszakban.

5.2.11 Részletes felmérések rámutatnak, hogy a K+F-re fordított kiadások az innováció és a technológia közvetítése során kiemelten hatékonyak mind az újmunkahelyek teremtésében, mind a régiók megőrzésében. Mindazonáltal, néhány kivételtől eltekintve, ezekben a régiókban jelentősen alacsonyabb az állandó innovációs szint fenntartásának képessége, mint az EU legtöbb fejlett régiójában. Ez ellentétben áll az infrastruktúrával ellátottság magas mértékével elsősorban a szállítás és a távközlési rendszerek, valamint a humántőke terén. Elsősorban a városokban jelentős erőfeszítéseket tettek a régi ipartelemek átalakítására és a környezet rehabilitálására.

5.2.12 Ami a mezőgazdaság, a vidékfejlesztés és a halászat támogatását illeti, a jelentés egyebek között bemutatja az 1994–1999 közötti időszak alatt az 5a és 5b program keretén belül hozott intézkedések eredményeit.

5.2.13 Az 1. célkitűzés alá tartozó régiók támogatásán túlmenően az ESZA-erőforrások jelentős részét egyéb uniós régiók támogatására fordították. Az 1994–1999 közötti időszakban a 3. és 4. célkitűzés alá tartozó régiók számára nyújtott támogatás segített a munkanélküliség visszaszorításában (különösen a tartós munkanélküliség esetében), támogatta az etnikai kisebbségeket, illetve elősegítette a férfiak és nők közötti esélyegyenlőség megvalósulását.

5.2.14 Számos együttműködést és kapcsolat kialakítását célzó közösségi kezdeményezés erőteljesen hozzájárult a kohéziós politika kiegészítéséhez. Az INTEREG II az országok közötti kapcsolatokat, a régiók közötti tapasztalatcserét és az ismeretek elterjesztését segítette elő. Mindazonáltal az elszigeteltség megszüntetése vegyes képet mutat: szárazföldi kapcsolatok és kikötői létesítmények jelentősen kiépültek ugyan néhány határvidéken (például Görögországban, Németországban és Finnországban), más esetekben (például Portugáliában és Spanyolországban) viszont sokkal korlátozottabb volt ez a hatás.

5.2.15 A jelentés kiemeli az URBAN közösségi kezdeményezésnek a városi környezet és életminőség javítása terén megvalósult hozzájárulását is.

5.2.16 A jelentés rámutat arra, hogy a bővítés nagy kihívást jelent a kohéziós politika számára. Elismeri ugyan, hogy a Strukturális Alapok támogatása versenyképességük erősítése és az egy főre jutó GDP-jük uniós átlagra történő felzárkóztatásának szempontjából alapvető fontosságú az új tagállamok számára, de hangsúlyozza, hogy ezekben az országokban kiemelt figyelmet kell fordítani az adminisztrációs képesség kialakítására és a számukra odaítélt támogatások kezelésére. Az előcsatlakozási támogatás részben a pénzügyi eszközök hatékony felhasználására való gyakorlati felkészülés lehetőségét teremti meg ezen országok számára, mielőtt azok lényegesen nagyobb támogatásokhoz jutnának. Emellett azonban 2006 után is folytatni kell az adminisztrációs kapacitások fejlesztését és a programok megvalósításának decentralizálását.

6. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság nézetei

6.1 A jelentésben bemutatott eredmények igazolják, hogy a kohéziós politikának látványos, pozitív hatása volt.

6.2 Az EGSzB, mindazonáltal, aggodalmát fejezi ki, mivel a kohéziós politikai célok teljesítése érdekében hozott intézkedések sokkal inkább hozzájárultak a tagállamok közötti, mint a régiók közötti kohézió erősödéséhez. Bizonyos előrelépés ellenére továbbra is fennállnak a regionális egyenlőtlenségek

mind a gazdasági, mind a társadalmi fejlődés terén. Az EGSzB arra is figyelmeztet, hogy a bővítés még tovább fokozza az egyenlőtlenségeket és ezáltal a kohéziós politikát komoly kihívás elé állítja.

6.3 Az EGSzB egyetért abban, hogy a bővítés jelentősen kiterjeszti az uniós belső piacát és új lehetőségeket teremt. Ennek hatásai azonban eltérőek lesznek az unión belül. Tekintettel a kereskedelem és befektetések területén tapasztalható növekvő egymásrautaltságra, az új tagállamok gazdasági fejlődése magas növekedést eredményez az EU egészében (kimutatták, hogy a Strukturális Alapok támogatják a mélyebb gazdasági integrációt, ami a növekvő kereskedelmi és befektetési tevékenység áramlásában tükröződik vissza).

6.4 Az EGSzB arra is rámutat, hogy a Strukturális Alapok nemcsak a támogatásban részesülő régiókra vannak pozitív hatással. Az elmaradott régiók támogatására előirányzott összegek jelentős része az EU fejlettebb régióiba növekvő export formájában tér vissza. A becslések alapján valószínűsíthető, hogy a 2000–2006 közötti időszakban ez történik az 1. célkitűzés alá tartozó területek strukturális támogatásának majdnem negyedével (24,1 %-ával). Hosszú távon ezeknek a régióknak a fejlődése a nettó befizető régiók és országok előtt is új piacokat fog megnyitni és kedvezően fog hatni az ő gazdaságukra is.

6.5 Az adatok azt mutatják, hogy a befektetéseknek aránytalanul magas része a gazdaságilag fejlettebb régiókba áramlik majd mind országon belül, mind pedig az EU mint egységes egész területén. Ez a tény sajátságos dilemma elé állítja a kohéziós országok, valamint különösképpen a csatlakozó országok kormányzatait.

6.6 A különböző ágazat-specifikus közösségi szakpolitikák konvergenciája, elsősorban a mezőgazdaság, a halászat, a szállítás, a kutatás, a technológia és oktatás, illetve szakképzés területén pozitív eredménnyel járt a kohézió szempontjából.

6.7 A jelentés elismeri a közösségi támogatások fontosságát az 1. célkitűzés alá nem tartozó régiók gazdasági és társadalmi egyenlőtlenségeinek csökkentése terén.

6.8 A gazdasági visszaesés általánosságban negatív hatással járt a foglalkoztatottság szintjére. A foglalkoztatottság az EU15 térségében még mindig lényegesen elmarad az Európai Tanács lisszaboni ülése által kitűzött merész célok mögött. Mindamellett, az átlagos foglalkoztatottsági mutató jelentős különbségeket rejt az unión belül.

6.9 A demográfiai fejlődés iránya, mindenekelőtt a korosodó munkaképes lakosság jelentős hatással lesz az EU jövőbeni munkaerőpiacára, és igazolja az élethosszig tartó továbbképzés és tanulás szükségességét.

6.10 A demográfiai előrejelzések kiemelik a magas foglalkoztatottsági szint következő években történő elérésének szükségességét a társadalmi feszültségek felerősödésének megelőzése érdekében. Ezt a folyamatot a termelékenység folyamatos növekedése kell, hogy kísérelje.

6.11 Egyetértés van abban, hogy az európai gazdaságnak több figyelmet kell fordítania a szakismeretre, az innovációra és az új információs és távközlési technológiákra saját versenyképességének erősítése, a foglalkoztatottság szintjének növelése és az életminőség javítása, más szóval, a lisszaboni stratégiában lefektetett célkitűzések elérése érdekében.

7. A kohéziós politika prioritásai

7.1 Az EGSzB üdvözli az EU kohéziós politikája számára a 2006 utáni időszakra kidolgozott új keretet. Ez a keret korlátozott számú prioritásra épül (I – Konvergencia, II – Regionális versenyképesség és foglalkoztatáspolitikai, III – Európai területi együttműködés), amelyeket elsősorban a lisszaboni és göteborgi stratégiák országos és regionális szinten történő bevezetése útján ültetnek át a gyakorlatba.

7.2 Az EGSzB hisz abban, hogy a jelentésben szereplő adatok nyilvánvalóvá teszik: a kibővített unió keretein belül még nagyobb erőfeszítések szükségesek a kohéziós célkitűzések elérése érdekében. Egyetért tehát azzal, hogy a konvergencia-célkitűzések elsősorban és leginkább azokra a régiókra összpontosuljanak, amelyekben az egy főre jutó GDP kevesebb, mint a közösségi átlag 75 %-a és üdvözli azt a különleges bánásmódot, amellyel a „statisztikai hatás” által érintett régiókat fogják kezelni. Ezek a régiók ily módon nagyobb támogatáshoz jutnak majd, mint amit eredetileg az 1999-es „fokozatos megszüntetési” megállapodásokban rögzítettek.

7.3 Az EGSzB üdvözli a Kohéziós Alap erőforrásainak a konvergencia-célkitűzések szolgálatába állítására vonatkozó javaslatot és úgy véli, hogy ezen erőforrások szétosztását továbbra is a nemzeti szempontnak kell alárendelni (tehát támogatásra az a tagállam jogosult, melynek bruttó nemzeti jövedelme nem éri el a közösségi átlag 90 %-át), szemben az ennél szigorúbb regionális feltételrendszerrel.

7.4 Az EGSzB egyetért azzal a megközelítéssel, hogy a kohéziós politikát a legkevésbé fejlett tagállamok és régiók körén kívül is be kell vezetni (a versenyképesség előmozdítása, a régiók közötti egyenlőtlenségek csökkentése és az Európai Foglalkoztatási Stratégia támogatása terén) és támogatja ezen megközelítésnek néhány kulcsfontosságú, a versenyképességhez kapcsolódó kérdésre történő összpontosítását (például a tudásalapú gazdaság, a hozzáférhetőség, a környezetvédelem és a közhasznú szolgáltatások).

7.5 Az EGSzB azzal is egyetért, hogy ami a második prioritást illeti, különleges elbánásban kell részesíteni azokat a régiókat, amelyek jelenleg jogosultak az 1. célkitűzés alá tartozó támogatásokra, de nem teljesítik a konvergencia prioritás által meghatározott jogosultsági előírásokat. Ezen régiók egy átmeneti időszak során magasabb támogatást fognak élvezni („fokozatos bevezetés”).

7.6 Az európai területi integrációban kulcsszerepet játszott a határokon átvélő, nemzetek feletti és régiók közötti együttműködés támogatása. Az EGSzB tehát támogatja a Bizottságnak az INTERREG kezdeményezés tapasztalataira épülő azon javaslatát, hogy tűzzenek ki új, területi együttműködési célokat, fenntartva a határokon átvélő, régiók közötti és több nemzetet érintő kérdésekben való együttműködést, továbbra is megengedve a tagállamok számára a tengerparti régiók bevonását a határokon átvélő együttműködésbe. Továbbá az új tagállamokkal határos régióknak is az új helyzethez kell alkalmazkodniuk; számukra különleges programot kell létrehozni. Az EGSzB tehát egyetért azzal, hogy az európai területi együttműködési célkitűzés számára elkülönített pénzeszközök lényegesen magasabbak legyenek, mint amit a múltban az INTERREG számára meghatároztak.

7.7 Az EGSzB üdvözli a Bizottság azon szándékát, hogy új jogi eszközre tegyen javaslatot a „határokon átvélő regionális hatóságok” formájában, melyek célja a tagállamok és helyhatóságok közötti együttműködés támogatása, illetve kapcsolatok felépítése az EU külső határai mentén, elsősorban az új szomszédok irányába.

7.8 Az EGSzB egyetért az Európai Bizottságnak azon felfogásával, hogy a programoknak az egyedi-területi sajátosságokra irányuló integrált koncepcióra kell épülniük, valamint küzdeniük kell a társadalmi kirekesztés különböző formái ellen.

7.9 Az EGSzB üdvözli, hogy fontosnak tartják az urbanizációs kérdéseket, tekintve, hogy a programokba városokat érintő intézkedések is bevonásra kerültek, különös nyomtatékot adva ezáltal az urbanizált települések problémáinak, egyúttal elismerve ezen települések szerepét a regionális fejlesztés előmozdításában. Az EGSzB egyetért a Bizottsággal abban, hogy a városok közötti együttműködés a területi kooperáció kulcs-eleme.

7.10 Az EGSzB különösen fontosnak tartja, hogy a falusi vidékek számára biztosított új támogatási eszközöket bevonják a Közös Agrárpolitikába, fenntartva a konvergencia programok által érintett, kevésbé fejlett régiók és országok támogatására fordított jelenlegi figyelmet. Hangsúlyozza azt is, hogy nem csupán a mezőgazdasági projekteket kellene ösztönözni, hanem más, a vidéki térség fejlődését lehetővé tevő projekteket is.

8. Irányítási rendszer

8.1 Az EGSzB egyetért azzal, hogy a kohéziós politika számára rendelkezésre álló pénzügyi eszközök száma háromra legyen korlátozva (ERFA, ESZA és a Kohéziós Alap) és mind a célkitűzések, mind a kapcsolódó pénzügyi eszközök száma korlátozott legyen. Ez egyszerűbb és hatékonyabb tervezést tenne lehetővé.

8.2 Az EGSzB támogatja a tagállamok, a helyhatóságok, valamint a gazdasági és szociális partnerek közötti együttműködés erősítését.

8.3 Az EGSzB egyetért azzal, hogy fontos a regionális politika és egyéb politikák területi hatásainak rendszeres felmérése, ideértve a kereskedelmi hatások felmérését a Bizottság javaslata alapján.

8.4 Az EGSzB úgy véli, hogy a jövőbeni bizottsági jelentésekben nagyobb súlyt kell helyezni a férfiak és nők közötti esélyegyenlőség kérdéssére, valamint annak felmérésére, hogy a kohéziós politika mennyiben segíti elő ezen célkitűzés teljesülését.

8.5 Ami az irányítási rendszert illeti, az EGSzB kiáll a négy alapelv (programozás, partnerség, koncentráció és addicionalitás) megtartása, illetve a rendszer decentralizáció által történő egyszerűsítése mellett. Az EGSzB mindazonáltal arra az álláspontra helyezkedik, hogy a további decentralizáció semmilyen módon nem érintheti a programok megvalósulásának a Bizottság által történő szigorú ellenőrzésének igényét, ezáltal biztosítva a regionális politika konzisztenciáját az EU egész területén, megelőzve bármilyen csúszást, ami a célkitűzéseket veszélybe sodorhatná. A Bizottságnak tehát rendkívül szigorúan kell ellenőrizni a támogatások előírás szerű felhasználását a kisiklások megakadályozása végett, valamint annak érdekében, hogy megbizonyosodjon róla: a támogatott programok valóban azt a célt szolgálják, amelyre a támogatást elnyerték.

9. Partnerség a Strukturális Alapok felhasználására

9.1 Az EGSzB véleményt fogalmazott meg a következő témában: „Partneri együttműködés a struktúraalap megvalósítása során”⁽¹⁾, amelyben, többek között, a következő nézeteket képviseli:

9.2 Figyelmet kell fordítani a Strukturális Alapok szabályzatának 35. cikke alapján felállított ellenőrző bizottságokra. A szociális partnerek bevonását célzó mechanizmusokat az ezen bizottságok, vagy az őket felváltó szervezetek által végrehajtandó új és fontos feladatok tükrében át kell fogalmazni.

9.3 Elsősorban és mindenekelőtt, a szociális és gazdasági partnereknek az ellenőrző bizottságokban való részvétele kötelező kell legyen, és helyzetüket meg kell erősíteni azáltal, hogy szavazati jogot kell nekik adni, hogy ilyen módon világgossá váljon az álláspontjuk az ellenőrző bizottság által tárgyalt kérdésekben.

9.4 Az Európai Bizottságnak új tanulmányra kell megbízást adnia a nemzeti és regionális szinten alkalmazott különböző részvételi megoldások felmérésére. Ily módon ki lehet értékelni, és széles körben el lehet terjeszteni azokat a megoldásokat, amelyek ugyan kevésbé ismertek, de a jövő szempontjából fontosak lehetnek.

9.5 Az EGSzB létfontosságúnak tartja, hogy egy adott programot értékelő fél független legyen attól a nemzeti hatóságtól, amely annak végrehajtásáért felel. Ebben az esetben is nagyobb szerephez juthatnak a gazdasági-szociális partnerek, tekintetbe véve a különböző intézkedések gyakorlati eredményei következtében felhalmozódott ismereteiket.

9.6 Az EGSzB létfontosságúnak tartja a partnerek kiválasztását, valamint azok szerepének és felelősségeinek teljes körű tisztázását.

9.7 Felmerül a programok megvalósításának különböző fázisaiban részt vevő partnerek és a programszervezők összeférhetlenségének (vagy egyéb akadályoknak) a kérdése. Ilyen esetekben szabályokat kell felállítani a partnerek kiválasztására vonatkozóan annak érdekében, hogy a partnerségben ne vehessen részt olyan szervezet, amely függ az államtól és amelyek cselekvési függetlensége funkcionálisan vagy szervezetenként korlátozott.

9.8 A hagyományos szociális-gazdasági partnerek mellett (szakszervezetek, ipari és mezőgazdasági szervezetek, kereskedelmi és ipari egyletek, szövetkezetek és a non-profit ágazat, stb.) nagyobb szerephez kell juttatni az olyan autonóm szerveződések, mint kereskedelmi kamarák, egyetemek, lakásszövetkezetek stb.

9.9 Problémák merülhetnek fel a partnerségben való részvétellel és az eljárások esetleges alacsony hatékonyságával kapcsolatban olyan jogkörök felhalmozása következtében, amelyek összeférhetetlenek az átláthatósággal és a független döntéshozattal (például ugyanazon személyek bevonása a programozási, ellenőrzési és értékelési szakaszokba, amikor legtöbbször ezek a személyek egyben hasznélvezői is az érintett programoknak).

9.10 Gyakran előfordul, hogy összeférhetlenség vagy érdekütközés merül fel olyan esetekben, amikor egy döntéshozó egyben a Strukturális Alapok hasznélvezője is.

9.11 Az EGSzB úgy gondolja, hogy a finanszírozást és oktatást a szociális-gazdasági partnerek számára hozzáférhetővé kell tenni annak érdekében, hogy szerepüket teljes mértékben be tudják tölteni. Ez jelenleg csak ritkán fordul elő.

9.12 Bizonyos esetekben a partnerek képtelenek saját szerepüket megfelelően betölteni, mert hiányoznak az alapokkal kapcsolatos fórumokon aktívan részt vevő, jól képzett szakértők, annak ellenére, hogy részvételük kívánatos lenne.

9.13 Az EGSzB úgy gondolja, hogy a tagállamoknak minden erőfeszítést meg kell tenni a bürokrácia csökkentésére, valahányszor erre módjuk nyílik. A túlságosan bonyolult adminisztratív eljárások gyakran veszélyeztetik az egész partnerség elvét, gátakat emelnek és gyakran nemkívánatos eredményre vezető gyakorlatba torkollnak.

⁽¹⁾ HL C 10., 2004.1.14., 21. o.

9.14 Az EGSzB nagyon hasznosnak tartaná, ha közösségi szabályozás rendelkezne a minimális részvételi követelményekről, ugyanakkor a részvétel részletes szabályainak kidolgozását a tagállamok hatáskörében hagyná. A kialakítandó szabályoknak lehetővé kellene tenniük a jobb információáramlást, és rögzíteniük kellene a gazdasági és szociális partnerek bevonásának hatékonyabb, stabilabb és állandó eljárását.

9.15 A gazdasági és szociális partnerek szerepe, a javaslatok tartalma, valamint a részvétel módozatai a strukturális beavatkozás előkészítése, finanszírozása, figyelemmel kísérése, illetve kiértékelése egyes szakaszaiban, szükségszerűen eltérőek. Tisztázni kell ezért, hogy mit várnak el a partnerektől, milyen intézkedéseket kell a partnereknek fogantatniuk ahhoz, hogy a programok a lehető legnagyobb mértékben sikeresek legyenek, milyen szintekre terjed ki a partnerek részvétele és mely politikai és technikai fórumokon kellene a partnereknek együttműködniük.

9.16 A partneri együttműködés két szakaszban döntő jelentőségű:

- mind közösségi, mind az egyes államok szintjén, az eszközök programozásának és az alapvető döntéseknek a „politikai” szakaszában;
- a beavatkozások figyelemmel kíséréseinek és kiértékeléseinek a szakaszában.

10. Az EGSzB hozzájárulása a jelenlegi vitához, valamint az Új partnerség a kohézióért – konvergencia, versenyképesség, együttműködés előkészítéséhez

10.1 A kohéziós politika prioritásai

10.1.1 Az EGSzB üdvözlöi a Bizottság azon konvergencia-célkitűzésen belüli szándékát, hogy különleges kompenzációs mechanizmust hozzon létre a legkülső, valamint az állandó strukturális hátrányokkal küszködő régiók összes nehézségének kezelésére.

10.1.2 A különböző régiók támogatási stratégiájának részeként az EGSzB javasolja, hogy vizsgálják meg, a rendelkezésre álló mennyiségi mutatók milyen híven tükrözik a gazdasági és szociális haladást, valamint állapítsák meg, hogy befolyásolhatta-e őket olyan külső tényezők statisztikai hatása, amelyek igen gyakran semmilyen kapcsolatban nem állnak ezen régiók gazdasági és szociális helyzetével. Egy példa erre a rendszer központjának területen kívüli elhelyezkedése, ami az alkalmazott mutatószámokat torzítja.

10.2 A különféle ágazatspecifikus közösségi politikák kiegészítő jellege

10.2.1 Az EGSzB rámutat számos ágazat-specifikus közösségi politika kiegészítő jellegére, amely által a kohéziós

célkitűzések teljesítésének irányába hatnak, ami – különösen az olyan területeken, mint a K+F, az információs társadalom és a szállítás – alátámasztja azt a véleményt, hogy a kohéziós és versenypolitikák összehangolása számos közösségi politika esetében kulcsfontosságú.

10.2.2 Tekintettel arra, hogy a K+F kiadások több mint 50 %-a nagyon kisszámú EU régióban összpontosul, az EGSzB kiemeli, hogy alapvető fontosságú az ágazat-specifikus politikák kiegészítő szempontú megközelítése a túlzott koncentráció ellensúlyozása érdekében, valamint azért, hogy jobban ösztönözze a régiók közötti technológia-átadást.

10.3 Költségvetés

10.3.1 A tagállamoknak a Közösséggel szemben meglévő, bővítéssel és a lisszaboni stratégia célkitűzéseivel kapcsolatos nagy elvárásaira való tekintettel irreális az az elképzelés, hogy a pénzügyi eszközöket azonos szinten lehet tartani. Az EGSzB az utóbbi években több olyan véleményt adott ki, melyekben a közösségi költségvetés felső határának emelését szorgalmazza. Mivel az Európai Bizottság a 2007–2013-as időszakra terjedő pénzügyi tervezés keretén belül 1,24 %-os felső határt javasolt, az EGSzB úgy véli, hogy a kohéziós politika számára kilátásba helyezett 0,41 % (a vidéki fejlesztésre és a halászatra szánt pénzeszközök átcsoportosítása előtt 0,46 %) csupán annak eredménye, hogy az összes erőforrás legfelső szintjét olyan szintre helyezték, amelyet az EGSzB túl alacsonynak tart a javasolt nagyra törő célok megvalósításához.

10.3.1.1 Ilyen helyzetben, figyelembe véve, hogy a bővítést követően több erőforrásra lesz szükség a növekvő regionális ellentétek kezelésére, azok a régiók, amelyek jelenleg a kohéziós politika hasznélvezői, fogják viselni a bővítés költségeit a közösség által számukra elkülönített támogatások szintjének csökkenése által.

10.3.1.2 Az EGSzB véleménye az, hogy ez a helyzet sem politikai, sem gazdasági szempontból nem tartható, mert teljes mértékben ellentétes a bővítési költségek igazságos megosztásának elvével.

10.3.1.3 Az EGSzB nem érti, hogyan teljesíthetők az EU bővítésének egyhangúlag elfogadott politikai célkitűzései, miközben a tagállamok által viselt pénzügyi hozzájárulás mértékét változtatlanul kívánják tartani, sőt csökkenteni akarják. Az EGSzB ellenzi az Európai vállalkozás ilyen szűklátókörű megközelítését, amit csak a gazdasági nehézségekkel, illetve a folyamatban részt vevő néhány legfontosabb szereplő hosszú távú elképzelésének hiányával lehet magyarázni.

11. Egyéb javaslatok

11.1 Az EGSzB elengedhetetlenül fontosnak tartja, hogy a „Regionális versenyképesség és foglalkoztatás” prioritásának tagállamok általi meghatározása során a lehető legobjektívebb és leghatározottabb módon fogalmazzák meg azokat a gazdasági, társadalmi és területi kritériumokat, amelyek alapján az erőforrásokat elosztják, különös figyelmet szentelve a gazdasági és társadalmi mutatóknak egyaránt.

11.2 Ami az alapok kihelyezését illeti, az EGSzB úgy gondolja, hogy egyre erősebb az igény a hatóságok, illetve a gazdasági és szociális partnerek új bevonási lehetőségeire azoknak a tervezési, irányító, ellenőrző és kiértékelő szervezetekben való pusztán részvételén túlmenően.

11.3 Ebben a tekintetben a globális támogatásokhoz kötődő mechanizmusokat tovább kell erősíteni, a tagállamoktól elvárva ezen modell bevezetését, legalábbis a Közösségi Támogatási Keret bizonyos, körülhatárolt eseteiben. Egy ilyen eljárás lehetséges előnye a bürokrácia csökkentése, az eljárások felgyorsítása, illetve a tagállamok költségvetéseire nehezedő nyomás csökkentése lenne; ez utóbbi szempont különösen fontos a közkiadások korlátozásának jelenlegi általános gyakorlata fényében.

11.4 Továbbá bátorítani kell az állami és magánszektor együttműködését, mint a közkiadások korlátozása megkerülésének egy lehetséges megoldását.

11.5 Az EGSzB úgy gondolja, hogy a gazdasági tevékenység csalárd áthelyezését szabályozó jogi keretet szigorítani kell, elsősorban súlyos büntetések, illetve a felhasznált támogatások visszakövetelése által, amennyiben a vállalkozás áthelyezésének oka bizonyíthatóan nem a termelőegység további gazdaságtalan működése, hanem újabb támogatások igénybevételeként szánódék.

11.6 Az EGSzB úgy véli, hogy célszerű lenne növelni a kis- és középvállalkozások támogatását, elismerve ezáltal azoknak különösképpen a munkahelyek és anyagi javak teremtésében játszott fontos társadalmi-gazdasági szerepét, valamint ezen vállalkozások nagyobb „elkötelezettségét” tevékenységük színhelyének regionális fejlődése iránt.

11.7 Végeterül az a célkitűzés, hogy a kibővített európai térségben gazdasági, társadalmi és területi kohéziót előmozdító politika érvényesüljön, minden kétséget kizáróan az egyik legnagyobb kihívás, amellyel az uniónak valaha szembe kell néznie. Mivel a kohéziós politika az Európai Unió lakosai és régiói közötti integráció egyik alapvető pillére, az EGSzB felkéri a tagállamokat, hogy segítsék elő a reform sikeres megvalósítását – különös tekintettel az elmúlt időszakban a mélyebb európai integráció felé vezető lépések során bekövetkezett kudarcokra – annak érdekében, hogy az utca embere ismét hinni tudjon az európai vállalkozásban.

11.8 Az EGSzB alapvető fontosságúnak tartja, hogy a tagállamok az EU adott politikájának követelményeitől függetlenül folytassák, sőt fokozzák a kohéziós politika érdekében tett saját erőfeszítéseiket.

11.9 Az EU kohéziós politikájának szerkezete és prioritásai a bővítés és a rendelkezésre álló erőforrások korlátainak következtében változtak meg, és nem azért, mert regionális és szociális egyenlőtlenségek már nem léteznek. Bizonyos tagállamok és régiók, amelyek mostanáig fő haszonélvezői voltak az EU kohéziós politikájának, fokozatosan elveszítik jogosultságukat számos meglévő támogatási eszközre. Ez természetesen nem azt jelenti, hogy már elérték a kívánt fejlődési és kohéziós szintet, alapvető fontosságú tehát, hogy a nemzeti költségvetési politikák a kérdést megfelelően kezeljék.

Brüsszel, 2004. június 30.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

elnöke

Roger BRIESCH